

Ontmoetingen tussen Titus Brandsma en Karl Leisner

De twee zaligverklaarden prof. dr. Titus Brandsma OCarm en Karl Leisner hebben elkaar waarschijnlijk in maart 1939 ontmoet op de Universiteit van Nijmegen en - zoals uit drie brieven van Karl Leisner blijkt - tijdens Brandsma's gevangenschap in het concentratiekamp Dachau van 19 juni tot aan zijn dood op 26 juli 1942.

a. Van donderdag 9 maart tot zaterdag 11 maart 1939 in Nijmegen:

Tussen zijn wijding tot subdiaken op zaterdag 4 maart 1939 en zijn wijding tot diaken op zaterdag 25 maart 1939 door bisschop Clemens August Graf von Galen in Münster, is Karl Leisner samen met de subdiakens Heinrich Daams en Paul Wesemann drie dagen in Nijmegen geweest om deel te nemen aan een cursus aan de Universiteit van Nijmegen die waarschijnlijk werd gegeven door prof. dr. Titus Brandsma.

Daarover zijn de volgende uitspraken bekend:

Gerrit Paanakker uit Nijmegen (1920 – 2002), zoon van Corry Paanakker (1889 – 1955), die 50 jaar lang bevriend was met Karl Leisners moeder Amalia (1892 – 1983), zegt over een ontmoeting tussen Titus Brandsma en Karl Leisner het volgende:

„Ik bezit een uitgave van de Heilige Schrift van het Nieuwe Testament in het Nederlands die Karl aan mijn moeder heeft geschonken en waarin hij op 11 maart 1939 een opdracht heeft geschreven. Daaruit blijkt dat hij met twee subdiakens [Heinrich Daams en Paul Wesemann] drie dagen in Nijmegen is geweest. Ze hebben destijds alle drie aan een cursus aan de Universiteit Nijmegen deelgenomen.

Voor zover ik me kan herinneren, werd deze cursus geleid door pater Titus Brandsma [OCarm]. Verder kan ik me herinneren, dat de drie in het Piuscollege [Piusconvict] in Nijmegen woonden.”¹

Karl Leisner noteert op donderdag 9 maart 1939 in zijn Jungmannkalender 1939: „*Tegen de wind in naar tante Corry [Paanakker] naar Nijmegen. 11.30 uur gearriveerd – Brevier. – 's Middags Pr. B. [? Prof. Titus Brandsma] en Mr. v. [? d.] Rijswijk.*

Karl Leisner noteert op vrijdag 10 maart 1939 in zijn Jungmannkalender 1939: „*Ik: verslapen! 's Morgens uni [in Nijmegen]. Funds! [iets geweldigs] 's Middags dto. bij mejuffrouw v. d. Salm. Fijn. Mooie avond.*”²

Onder zaterdag 11 maart 1939 noteert Karl Leisner alleen de terugreis vanuit Nijmegen.

¹ Geciteerd uit: Hans-Karl Seeger und Gabriele Latzel (Hg.), Karl Leisner. Tagebücher und Briefe. Eine Lebens-Chronik, Band II, 1935 – 1939, Verlage Butzon und Bercker, Kevelaer 2014, S. 1816. In der Fußnote zum Zitat heißt es dort: „P. Rudolph Th. M. van Dijk OCarm, Titus Brandsma Institut Nijmegen, am 23.6.1999 an Hans-Karl Seeger:

Vorlesungen von Prof. Dr. Titus Brandsma 1938/39: Donnerstags 15.00 Uhr Het nationaal-socialisme wijsgerig beschouwd [Der Nationalsozialismus philosophisch betrachtet], 16.00 Uhr Middeleeuws en huidig thomisme [Mittelalter und Thomismus], 17.00 Uhr Metafysische vraagstukken [Metaphysische Fragestunde].“

² Ebd., S. 1816.

b. In juni en juli 1942 in het concentratiekamp Dachau:

Op de begrafenis van Karl Leisners moeder Amalia citeert proost Viktor Roeloffs, P. Wilhelm Vollmerig MSC die bevriend was met de ouders van Karl Leisner, als volgt:

„ (...) en ze bezochten in de gevangenis aan de Krohnstraße pater Titus Brandsma [OCarm] in 1942, voordat hij in het concentratiekamp Dachau omkwam.“³

Karl Leisner schrijft op zaterdag 27 juni 1942 vanuit concentratiekamp Dachau een brief aan zijn familie in Kleve. Daarin feliciteert hij zijn moeder alvast met haar naamdag op 10 juli en doet de groeten aan o.a. Gerrit en moeder [Corry Paanakker]. Bovendien doet hij de groeten „ook [van] professor P. Titus [Brandsma OCarm]“ die op 19 juni 1942 was aangekomen in concentratiekamp Dachau.⁴

Karl Leisner schrijft op zaterdag 11 juli 1942 een brief vanuit concentratiekamp Dachau aan zijn familie en aan proost Jakob Küppers in Kleve. Hierin feliciteert hij o.a. Jakob Küppers met zijn naamdag en doet hij de groeten: „*Breng ook alstublieft uw groeten over aan de heer Regens [Arnold] Francken en aan alle gerespecteerde medebroeders. Bij deze gelegenheid wil ik ook de meest toegewijde groeten overbrengen aan de eervolle heer [bisschop Clemens August Graf von Galen]. Kaplan Daimler [Ludwig Deimel] Met vriendelijke groet, ook [van] professor P. Titus [Brandsma O-Carm] in dankbaarheid.*“⁵

Karl Leisner schrijft op zondag 9 augustus 1942 vanuit het concentratiekamp Dachau een brief aan zijn familie in Kleve dat „P. Titus [Brandsma OCarm] (...) op 25 juli is gestorven“.⁶

Auteur: Christoph Scholten

Vertaling: Erwin Reijngoudt

Geschilderd portret van Karl Leisner
Kunstenaar en datum onbekend

³ Hans-Karl Seeger und Gabriele Latzel (Hg.), Karl Leisner. Tagebücher und Briefe. Eine Lebens-Chronik, Band IV, Weitere Dokumente, Register Verlag Butzon und Bercker, Kevelaer 2014, S. 2802.

⁴ Hans-Karl Seeger und Gabriele Latzel (Hg.), Karl Leisner. Tagebücher und Briefe. Eine Lebens-Chronik, Band III, 1940 – 1946, Verlag Butzon und Bercker, Kevelaer 2014, S. 2102.

⁵ Hans-Karl Seeger und Gabriele Latzel (Hg.), Karl Leisner. Tagebücher und Briefe. Eine Lebens-Chronik, Band III, 1940 – 1946, Verlag Butzon und Bercker, Kevelaer 2014, S. 2104.

⁶ Ebd., S. 2108. Karl Leisner vertut sich mit dem Todesdatum. Prof. Dr. Titus Brandsma OCarm ist am 26. Juli 1942 umgebracht worden.